

Mlijeko i mliječni proizvodi u narodnoj privredi i u prehrani stanovništva imaju veliko i šire značenje, i prema tome nisu samo stvar mljekara. Uloga mlijeka u prehrani djece naročito je važna i prema tome i sve drugo, što je s mlijekom u vezi. Koristi, koje može imati razvijena poljoprivreda od prihoda mlijeka, također su velike, i prema tome ne tiče se samo mljekare s kakovim će se uspjehom obavljati promet ili posredovanje između proizvođača i potrošača, jer visoke režije posrednika ne snose rado ni proizvođač ni potrošač.

Materijal, koji se ne će upotrebiti u proizvodnji satova u Zemunu, bit će upotrebljen za proizvodnju drugog kakvog artikla, ali mlijeko će i nadalje poslužiti svrši, koju i sada ima, ali je pitanje, koliko će biti toga mlijeka.

Intenzivno izgrađivanje mljekara u našoj zemlji, koje je započelo pred tri godine zahvaljujući brizi naše Vlade i Partije, nastavit će se dijelom kao akcija pomoći UNICEF-a, a drugim dijelom u okviru desetgodišnjeg plana za unapređenje naše poljoprivredne proizvodnje. S tim u vezi i naša mljekarska poduzeća i mljekare moraju unaprijediti i razvijati svoje poslovanje i sposobnosti, da udovolje tim zahtjevima.

(»Schweizerisches Zentralblatt für Milchwirtschaft«, »Borba«)

Dr. Turina Božo — Zagreb

PROIZVOĐAČI MLIJEKA ZADNJI JE ČAS, DA OSIGURATE PREHRANU STOKE PREKO ZIME GOD. 1952-53.

U ovoj sušnoj godini je svakako sada zadnji čas, da svaki gospodar, a napose mljekar, najozbiljnije razmisli o tome, čime će i kako prehraniti stoku preko naredne zime. Sada je hora, da uložimo sve svoje sile, kako bismo osigurali što veće količine stočne hrane.

Od biljaka, koje se kod nas mogu sijati po strni za stočnu hranu, dolaze naročito u obzir: suncokret, kukuruz, křmni kelj, postrna repa, Hofmanova koraba i proso. Mohar ne spominjemo zato, jer on pogoršava strukturu tla i više ga iscrpljuje negoli kukuruz, zato ga treba sasvim izbaciti.

Ako imamo odgovoriti, koju od pobrojanih biljaka treba posijati po strni na što većim površinama, mi odgovaramo: **suncokret!** Za sjetvu suncokreta govore ove činjenice: on podnosi **najbolje sušu, daje najveće količine zelene mase,** a dospijeva do cvatnje za 60—70 dana, kad se reže i silira ili zeleno pohranjuje.

Silirati može se suncokret u zemlju u običan trap, koji svaki gospodar može lako napraviti. O tome, kako se može suncokret i kukuruz silirati, najjednostavnije u zemlji, bit će još govora ove jeseni, kad vrijeme bude zato. Stoga o spremanju suncokretove silaže nemajte nikakve brige, **samo nastojte proizvesti što veće količine mase, sada, dok je još vrijeme zato.**

Na području NR Hrvatske može se suncokret sijati po strni u Slavoniji, Podravini, Zagorju, Kordunu, Dalmaciji i Hrvatskom Primorju. Dakle, osim Like i Gorskoga Kotara, u svima ostalim područjima.

Za sjetvu postrnih okopavina, koje smo ovdje naveli, treba provesti ove agrotehničke mjere: Istodobno, kako se obavlja žetva, treba izvesti stajski gnoj (150—200 mtc. po ha) i plitko ga zaorati, oranje razdrljati i posijati 12—15 kg sjemena suncokreta po ha, na udaljenost 80×40 cm. Sjetvu treba povaljati. Sve

spomenute radove treba izvršiti istodobno sa žetvom, dakle što prije, **da se sačuva još ono malo vlage**, što je ima u tlu. Čim redovi suncokreta budu vidljivi, treba usjev okopati i to za vegetacije još 1—2 puta okapačem prašiti.

Suncokret raste jako brzo i daje velike količine zelene mase, koja može doseći 200—250 mtc po ha.

U Hrvatskom Primorju i u Dalmaciji treba suncokret posijati nakon prvih kiša, t. j. oko 20. kolovoza. Tamo ima u jesen obilje vlage, i suncokret će sigurno normalno narasti za košnju do konca studenoga.

Kukuruz — kao postrni usjev naš narod rado sije, naročito u centralnoj Hrvatskoj. Mi ga radi suše ove godine ne preporučujemo za sjetvu, jer je pitanje, **da li će i kako uspjeti!** Kukuruz po strni daje od 100—130 mtc zelene mase po ha, **dakle mnogo manje mase negoli suncokret**, a treba istaknuti, da zelena masa suncokretova sadrži više hraniva od zelene mase kukuruza.

Najviše griješe oni gospodari, koji siju po strni gusti kukuruz (čalamadu), jer je on sasvim slaba stočna hrana. Stoga se za silažu ili zelenu hranu po strni mora kukuruz posijati kao i onaj za zrno, t. j. na udaljenost od 60 × 60 cm ili 70 × 50 cm. Tako posijan i okopan kukuruz, ako je jesen povoljna, dospije i nosi klipove u mliječnoj zrelosti. U tom stadiju ima zeleni kukuruz najveću hranjivu vrijednost.

Da bi se poboljšala silaža od suncokreta i kukuruza, treba u suncokret ili pak u kukuruz **posijati soju ili grah**. Na taj način će se znatno povećati hranjiva vrijednost silaže. Tu mjeru moraju izvršiti svi mljekari u svojim gospodarstvima, da bi dobili zimi obilje mlijeka.

Krmni kelj — treba sad presađivati. To znači, da je sjeme kelja već moralo biti posijano u rasadište, na običnu vrtnu zemlju na gredice pred kojih mjesec dana. Rasad je morao biti prašen pantakanom protiv buhača.

Kod presađivanja treba korijenje kelja umočiti u kal (smjesu ilovače, balege i yode). Pri presađivanju treba skratiti lišće, odnosno otkinuti polovicu donjih listova. Ako međutim nije pala kiša, treba rasad 1—3 dana zalijevati, da se primi. Rasadišiti treba biljke na udaljenost 50 × 30 cm.

Krmni kelj se može silirati, ali i pohranjivati zelen postepeno s polja u mjesecu studenom i prosincu i ispod snijega. Kelj izdrži studen od preko —10°C, bez štete, a može dati do 200 mtc mase po ha.

U Hrvatskom Primorju i Dalmaciji treba sada posijati kelj u rasadište, da bi dospio na presađivanje u drugoj polovici kolovoza, nakon prvih kiša. Tu će krmni kelj dati u kasnu jesen obilat prirod!

Hofmanova žuta koraba — sije se u nekim našim krajevima za ljudsku i stočnu hranu. I koraba je morala biti već davno posijana, jer se presađuje kao i krmni kelj.

Koraba treba za svoj razvitak mnogo više vlage, a te baš ove godine nema. U Hrvatskom Primorju i u Dalmaciji mogla bi se s uspjehom posijati sada u rasadište, a presađivati tamo oko 20. kolovoza nakon prvih jačih jesenskih kiša.

Postrna repa — kod nas se najviše sije od svega ostalog postrnog bilja. Gospodarstva je siju naročito zato, da je djelomično ukisele za potrebe svojih domaćinstava. Budući da postrna repa ima malu hranjivu vrijednost, mnogo je pravilnije, **da se ove godine sasvim ograniči sjetva te kulture u korist**

suncokreta, jer ona treba mnogo više vlage negoli suncokret, zato je u prinosima nesigurnija. Daje prinose od 100—150 mtc po ha, ali se ne drži duže vrijeme, pa se mora brže pohraniti. Sve to govori, da ove godine treba na što većim površinama sijati suncokret za zimsku prehranu stoke.

Na području Like i Gorskog Kotara ne mogu se uopće sijati postrni usjevi. Radi toga na tom području preporučujemo za silažu **čičoku ili topinambur**.

Golema prednost čičoke pred ostalim kulturama je u tome, što na boljem tlu može dati do 500 mtc zelene mase i do 300 mtc gomolja po ha. I zelena masa i gomolji sadrže više probavljivih bjelančevina negoli ih ima u zelenoj masi kukuruza. Gomolji, posađeni na uređenu oranicu, tjeraju od godine do godine nesmanjenom intenzivnošću. Stoga je čičoku, posađenu na dobro tlo, dosta teško iskorijeniti.

Radi toga je sade na pustopašnim površinama, svinjskim ispustima uz putove i šume odnosno na tlima, koja se nalaze izvan redovnog plodoreda. Pokošena, dok naraste 100—120 cm, brzo se obnavlja, i u tom slučaju daje vrlo dobru krmu za ishranu stoke. Normalno naraste 200—300 cm i lako se ukiseli bilo u travu ili u silosu.

Gomolji čičoke pružaju odličnu pašu i hranu svinjama. Razumije se, da se površine posađene čičokom moraju po pregonima (porcijama) napasivati, da se na taj način površina jednoliko proredi.

Upravo zato, što je upotreba čičoke prilično mnogostrana, a agrotehničke mjere vrlo jednostavne, preporučujemo svim gospodarima, da je sade u svim područjima. Sadi se 10—12 mtc gomolja po ha na udaljenost 30×20 cm.

Proso — daje kao postrni usjev male prinose i zato ne će mnogo pomoći gospodarstva u sadašnjoj situaciji. Jasno je, da gospodarstva, koja ga inače siju, mogu ga i sada posijati, ali na ograničenim površinama, da bi za suncokret ostale što veće površine obradiva tla.

I konačno, treba naročito istaknuti, da je jesen nakon sušnih godina blaga i povoljna za kasni razvitak travnjaka. Zima redovno nastaje kasno. Stoga će ove jeseni **izlaziti stoka dugo na pašu**, sve tamo do mjeseca prosinca, a to je baš za mljekare jako važno.

Zato, da bi gospodari omogućili obilatu ispašu na travnjacima do kasne jeseni, treba sada nabaviti 100 kg čilske salitre po ha ocjediti livade. Salitru treba rasipati po tratini u srpnju, prije kiše. Trava će znatno ojačati i pružat će stoci obilje prvoklasne paše, do najkasnije jeseni. Stoga, mljekari, ako želite, da vam stoka nađe obilje hrane na travnjacima ove jeseni, treba salitrom pospješiti razvitak tratine travnjaka.

Ing. N. Fatejev — Sarajevo

SUVREMENIJI NAČIN IZRADE KAJMAKA *

Sadašnji način izrade kajmaka na Balkanu potječe još od pradavnih vremena. Prije nije se toliko pazilo na veliki potrošak drva za kuhanje cjelokupnog mlijeka ni na racionalnije iskorišćivanje obranog mlijeka. Naime, kuhano se

* skorupa